

ФІНАНСОВА СТАБІЛІЗАЦІЯ: ОСНОВНІ ЧИННИКИ, СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА
FINANCIAL STABILIZATION: MAIN FACTORS, STRATEGY AND TACTICS

Парубець О. М., д.е.н., професор
Усов І. А., здобувач вищої освіти 1 курсу, група ФК-191.
Національний університет «Чернігівська політехніка» м. Чернігів, Україна

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

В умовах проведення реформи децентралізації особливої уваги набувають проблеми підвищення фінансової самостійності та автономії територіальних громад. Вирішення останніх неможливо без зростання дохідної частини місцевих бюджетів, обсягу місцевих фінансових ресурсів, підвищення ефективності бюджетного планування та розвитку партисипативного бюджетування.

Зупинимося на аналізі основних показників доходів і видатків місцевих бюджетів України за період 2015-2019 рр. (див. табл. 1).

Таблиця 1 – Питома вага доходів і видатків місцевих бюджетів у відсотках до ВВП та у зведеному бюджеті

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів) у % до ВВП	6,1	7,2	7,7	7,4	7,6
Видатки місцевих бюджетів (без трансфертів) у % до ВВП	13,9	14,5	16,4	15,8	14,0
Частка місцевих бюджетів (із трансфертами) у зведеному бюджеті України, %	45,6	47,5	51,2	51,5	51,0
Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, %	18,5	21,8	22,6	22,2	23,3
Частка видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, %	40,7	41,4	46,4	45,1	40,6

Джерело: складено авторами на основі [1].

Зазначений період обраний не випадково. Наприкінці 2014 року було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2], яка розпочала процес децентралізації, спрямований на зменшення кількості територіальних громад шляхом їх добровільного об'єднання. На початку 2015 р. було прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в якому зазначено, що суб'єктами такого об'єднання можуть бути суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст [3]. За період 2015-2019 рр. було створено 981 об'єднану територіальну громаду (ОТГ) шляхом об'єднання у їх складі 4466 громад [4].

Як видно з наведених в табл. 1 даних за період, що аналізується, відбулося зростання доходів місцевих бюджетів у відсотках до ВВП. Завдяки акумулюванню значної частини місцевих фінансових ресурсів і їх спрямуванню на розвиток територіальних громад, починаючи з 2017 р. частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті складає більше 50 %.

Для отримання повної інформації про стан фінансів територіальних громад необхідно проаналізувати обсяг фінансових ресурсів, що передаються з державного бюджету місцевим бюджетам у вигляді міжбюджетних трансфертів (див. табл. 2).

Не дивлячись на проведення реформи фінансової децентралізації та збільшення обсягу місцевих фінансових ресурсів, частка офіційних трансфертів, у 2019 р. дещо знизилася у порівнянні з 2015 р., але все рівно залишається значною і складає 53,2 %. Це означає, що не дивлячись на проведення реформи фінансової децентралізації, більше половини своїх фінансових ресурсів місцеві бюджети формують за рахунок офіційних трансфертів з державного бюджету.

Таблиця 2 – Обсяг і структура міжбюджетних трансфертів

Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Офіційні трансферти від органів державного управління, млн грн	173 980,0	195 395,3	272 602,9	298 939,7	260 302,0
у відсотках до доходів місцевих бюджетів, %, у тому числі	59,1	53,4	54,3	53,2	53,2
Дотації, млн грн	7276,9	6836,6	21 998,5	25 166,0	25 857,5
у відсотках до доходів місцевих бюджетів, %	2,5	1,9	4,4	4,5	4,5
Субвенції, млн грн	166 703,1	188 558,7	250 604,4	273 773,7	234 444,5
у відсотках до доходів місцевих бюджетів, %	56,6	51,5	49,9	48,7	48,7

Джерело: складено авторами на основі [1].

При цьому дефіцит власних фінансових ресурсів за підсумками 2019 р. на 4,5 % покривається за рахунок дотацій і на 48,7 % завдяки наданню субвенцій.

З результатів проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що головною проблемою на шляху розвитку фінансів територіальних громад є недостатній обсяг власних фінансових ресурсів для вирішення місцевих соціально-економічних проблем. Збільшення фінансової спроможності територіальних громад можливо досягти за рахунок розвитку муніципально-приватного партнерства; учасницького бюджетування; ефективного використання потенціалу і природних ресурсів; випуску облігацій місцевої позики; забезпеченню відкритості і прозорості місцевих бюджетів на усіх стадіях бюджетного процесу [5, 6].

Збільшення власних доходів місцевих бюджетів потребує підвищення ефективності:

- адміністрування місцевих податків і зборів, посилення контролю за їх стягненням;
- планування, розподілу та використання видатків місцевих бюджетів;
- вкладання тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитні рахунки в банківських установах;
- управління місцевим боргом і місцевими запозиченнями;
- залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в розвиток територій;
- проведення операцій з об'єктами комунальної власності, що знаходиться у розпорядженні органів місцевого самоврядування;
- результатів діяльності житлово-комунального господарства.

Підвищення ефективності реалізації зазначених заходів дасть змогу зменшити залежність місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету; збільшити обсяг

місцевих фінансових ресурсів; оптимально використовувати існуючий потенціал для розвитку міжнародного та транскордонного співробітництва; усунути диспропорції в соціально-економічному розвитку територіальних громад і покращити інвестиційний клімат в таких громадах.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : <https://mof.gov.ua/uk>
 2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету міністрів України від 01.04.2014 № 333-2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
 3. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015. № 157-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
 4. Офіційний сайт Державної Казначейської служби України. URL : <https://www.treasury.gov.ua/ua/kaznachejstvo-informuye/obyednani-teritorialni-gromadi>
 5. Парубець О. М., Ільчук В. П., Сугоняко Д. О. Місцеві фінанси : навч. посібн. Чернігів : 2020. 344 с.
 6. Парубець О. М., Сугоняко Д. О. Науково-теоретичні підходи до забезпечення прозорості використання публічних фінансів в Україні. Детермінанти соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних зрушень : колектив. монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука, – Чернігів : ЧНТУ, 2018. С. 29-35.
-

Ніколаєнко Ю. В., д.е.н., професор

Корицька А. Є., Іванов В. В., здобувачі вищої освіти 4 курсу групи ФК-171

Національний університет "Чернігівська політехніка" (м. Чернігів, Україна)

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ БАНКІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Непрогнозовані внутрішні та зовнішні фактори впливу на фінансові відносини банківського сектору зумовлюють утворення проблемних зон, що потребують негайного вирішення. Одним з найактуальніших питань постає проблема прострочення кредитів та їх неповернення, що дестабілізує процеси у банківській сфері, спричинює банкрутство банківських установ, що призводить до уповільнення розподілу капіталу, знижує якість кредитних портфелів. Слід відмітити те, що жодний банк не може бути захищений від створення у кредитному портфелі проблемних заборгованостей і не належного реагування менеджменту. Це призводить до збитків і негативно впливає на фінансову систему на всіх рівнях функціонування. Україна знаходиться в умовах фінансово-економічної кризи із-за складної епідеміологічної ситуації, відбулося погіршення платоспроможності позичальників. Вищезазначені фактори призводять до значних витрат банківських установ і використання механізму реструктуризації для оптимального врахування інтересів усіх учасників кредитного процесу.

Міжнародний валютний фонд визначає, що після 90 днів в разі не повернення відсотків або тіла, кредит вважається проблемним. Дані кредити призводять до низку негативних явищ, таких як зниження рівня рентабельності, розбалансованості активів та пасивів, зниження кредитних рейтингів та інвестиційної привабливості банківський установи.

Згідно вищезазначеної статистики, можна зробити висновок, що частка проблемних кредитів в кредитних портфелях банків зростає і необхідним є збільшення суми відрахувань у резерв на можливі кредитні збитки. Чим більше буде відрахувань у резерв за кредитними операціями, тим менш ефективно використовується капітал банків.